

Sz. Lukács
Imre

ARANYLIBÁK

A libák nem voltak szépek. Elvesztették fehér színüket, lucskos, szürkésárga lett a tolluk. És nedves. Allandóan nedves. Négy hete tartott a tömés. Hízta a patyikát, elnehezülte totyogtak a vizes, átázott almon. Mária néni napjában kétszer tömött. Hajnali kettőkor lelépett a szegényszágu, dohos ágyról, színeszített bugyiban, ezeréves ingben, és öltözni kezdett. Megkeményedett, libabúzsos nadrágot húzott, kabátot és szesziű bakancsot. Kendőt kötött fejére.

A másik ágyban megmozdult embere.

Kelünk?
Még sötét volt és hideg. Erősen fagyott, hótakarót várt a határ. A tanya messzebb esett a falutól, jó, nyugalmas helyen. Ritkán kocsin küldte a kukoricát, hetenként egyszer. Az elnök háromhetente megnézte az állományt.

Szép. Aranylibák lesznek. Mária néni kezét aranyba foglalhatnánk.

Bolondozol. Jár nekem a munkaegység.
Az jár.
Hallgattak. Megnézték az ólat, a tanyát, ami a szövetkezeté. A szobában kifújták magukat. Kemence, két ágy, asztal, kanapé és a felpert szobaföld. Szükségből élhelt itt az ember. Az asztal lapján szifon állott és két vízespohár.

Jó a víz?
Iható.
Borról jobban csúszna.
Nem élünk vele. Nem is telik.
Nyomatós lónak nehéz befogni a száját.
Nehéz?

Azt mondják.
Rosszul. Nem nyúlunk a közősehez. Megverne az isten.
Ha észrevénné. Az isten se szeret mindent látni.

Esteledett erősen. Túl voltak a tömésen. Hiányzott a vacsora. Mit lehetne csinálni? Kavart galuskát, krumplicevest, hamar elkészül. Abból kínálja az elnököt? Más nincs. Süt rántottát. Jó gondolat. Összeszedegette a tojásokat. Tízet. Szalonnát vág alá, serceget a zsír. Jó szagban fűdött a szoba, konyha.

Tányérokat, villákat és kenyeret rakott az asztalra.
Mással nem szolgálhatok.
Parasztgyomornak jó ez.
Mindennap megehető.
A liba finomabb. A libasült. Mennyi jó falat lesz a szából.
Az biztos.
Mi neveljük, más megeszi. Igaz, néniem?
Így van.
Megkóstoljuk?
Elszámolok veled.
Ki néz kicsire? Gégájába ment és kész. Köszönöm a vacsorát.

Három hét múlt. Ertek a libák. Egynek se ment a gégájába. A vacsoráról nem beszéltek. Hajnalban megbredtek,

megtömték az állományt. Az asszony libaszaros, apró szalmazsakot húzott maga alá, s a lavórban áztatott kukoricát.
Adjad kettesével!

Bal kézzel szétfeszítette a liba csőrét, jobbal félmarék kukoricát tömött torkába. Meggémberedett, vörös kéz. Repedezett. Járt, mint a motor. Kettő, négy, hat, nyolc, tíz..., sohase lesz vége.

Elégedetten gáogtak, lustán megmozgatták szárnyukat. Nem lázadoztak az erőszak ellen. Elfogadták a pillanatnyi örömkért.

Nincs több.
Akkor felkelek.
A legnehezebb mozdulat volt. Mintha odafagyott volna. Recscsent a derék. Zörögtek a csontok.

Ura befűtött a kemencébe. Ő lelőgybitette kezét, megágyalt, felpertette a szoba földjét.

Reggelizzünk?
Kenyeret, szalonnát ettek.
Utána előkészítették a kukoricát. Vödörökbe, hordókba, lavórba öntötték, rá a langyos vizet, ázzon, puhuljon. Keves zsírt, jobban csúszon.

Utána készíthették az ebédet. Majd kezdhették a tömést újra. Leginkább az asszony tömött. Aranykeze volt. Elkoptatta a libákon. Ura nekhezére esett, haladatlan volt, megharapdálták ujját a jószágok. Adogatta kéz alá. Segítség. Számít. Napközben vizet töltött az itatókba, kihordta a trágyát. Küzdelmes hat hét a hizlalás. Kevesen bírják.

Döcörészett a szövetkezet kocsija. Meghozta a kukoricát. Lehánták. Fűjták fűradalmukat.

Üzenet is van. Az elnöknel reggel disznóvágás. Menjen idejében, bátyám.
Szótlanul dolgoztak, darabosan. Hosszúra nyúlt a tömés. Időtlen volt, mint a boldogtalanság. Mária néni szerette libáit. Szerette a munkát. Elképzelte, mekkorát csodálkoznak majd az irodán, ha bejelenti, meghízott mind, tizenkét kilóra. Leadja hiánytalanul. Reggeltől estig ehetnek a libasültet, ki szólna? Gégájába szaladt a szem. Megfűladt. Elástuk. Elhoztam a lábát, ne keressék rajtam. Világéletében becsületos volt.

Reggel megyek.
Tudom?
Most kellene elintézni.
Mit?
A libákat. Vinni az elnöknek.
Abból nem eszik.
Hülye vagy? Világosan megmondta. Értünk mi a szóból.
Mégse kívánhatja, lopják neki.
Más is csinálja. Aki boldogulni akar, szót fogad főnökének. Kedvébe jár. Vagy elveszett.
Csak dolgozni tudok. Erre nincs szükség?
A munka nem minden. Aki kiszolgáltatott, ne köhögjön.

A szavak súlya összeroppantotta a kicsi asszonyt. Megfogta két legszebb libáját. Megtépdeste tollukat nyakuknál. Tányért kere-

sett és nagykest. Elvágta nyakukat. A vért megsütötte.

Akkor megkóstoljuk.
Nem ízlett. Kedvetlenül ülték. Terhet vettek a nyakukba.
Hogy vigyem?
Zsákbán.
Mit mondjak?
Amit akarsz.
Legalább szedd le a tollat, kopaszd meg!

Bolondnak nézel?
Fáradtan ülték. Kimerülten. Lámpa pislogott előttük.
Indulok.
Egyedül maradt a kicsi asszony. Elkivánták boldogságát.

Ura igyekezett az éjszakában. Nem sajnálta a libákat. Hogyan adja át? Felesége küldi a közösből? Lopott jószágokkal ne divatozzon az ember. Szépek. Örülni fognak.

Mire a házhoz ért, már aludtak. Éjfélre járt. Zörgessen? Felverje őket? Mégse teheti. Pár óra és reggel. Vigye akkor? Elég a perzelőgép, meg a szerszámok. A libáktól szabadulni kell. Azonnal. Tébőlábot a kapu előtt. Senki, semmi se mozdul.

A libákat a kerítés fölött a kapuhoz ejtette. Elégedett volt. Ennél jobbat az isten se talál ki. Hajnalban nyitják a kaput, megeliek rögtön. Délre már süthetik. A karikapecsenyéhez finom libasült lesz. Összefutott nyála. Bepakol alaposan.

Othton villanyt gyűjtött. Kényelmes ház volt. Öreg. Hatalmas szobák, padlóva, szőnyeggel borítva, függönyök az ablakon. Más világ a tanyához képest. Othton. Gyorsan begyűjtött, felcsapta a szobát. Ruhástól dőlt a heverőre.

Megérkezett időre. Várták. Pálitást kóstoltak. Leszúrták a malacot. Perzseltek. A libákról nem esett szó.

Hasított a hizót, darabolta. Belülre kerültek. Vér sült, karikapecsenyé. Ettek. Csúszott a bor is. Haladtak. Rakogatta szerszámait.

Rám nincs már szükség.
Az elnök pénzt adott. Koccintottak.

Két cigányasszony kiabált a kapuban.

A dögökért jöttek.
Milyen dögökért?

Két libáért. Belökték a kapun.

Nem dögök azok.
Harmadszorra történik. Valaki bedobálja. Bosszúból? Gúnyból? Ki érti? Odaadjuk a cigányasszonyoknak. Vigyék. Legyen jó napjuk.
A tagok hozzák. Kóstolóba.

Ugyan, Nem szorulunk rá. Ki bajlódjon vele? Tiszitani, felbontani? Még ha készen adnék. Ezeket én hoztam. Éjszaka.

Maga? Ejnye, ejnye. Nem szabad lett volna.
Sebaj, viszem vissza.
Nyúlt a két libáért. Ballagott a rakománnyal. Othton rendezkedett kis ideig. Indult a tanyára. Vitte batyuját. Könnyebb volt, mint hazafelé jövet.

Neked küldik az ajándékot — mondta.
Nem fogadták el?

Mondtam, hogy süssük meg!
Nagy urak lettek. Helyettük ne evyük meg?

Mária néni vizet forralt. Megkopasztotta, felbontotta a libákat. Megsütötte. Sötétpiros húsvak rosakadozott a táliban.

Gyere, együtt.
Köszönjük, elnök úr.

Finom volt. Ízleltették a legjobb falatokat. Szopogatták a csontokat.

Eltart tíz napig.
Tovább. Gégájába is mehet a szem.

Megeshet.
Tanyáztattak. Máskor vacsora után lefeküdtek, elfűjták a lámpát. A kicsi asszony látta libáit, sárga pettyesen, idétlenül, nagy gyámoltalanságukban. Szeretettel tartotta meg mindet. Csoda. Finom falatokká nevelte. S felrelökték, mint a dögöt.

Jó napunk volt — szólt férje.

Jó.
Mit mondatna? Minden sikerült. A javukra. Mégis, szomorúság kizozta. Deformálódott kezét az asztalon hagyta. Lükett, fájt a repedésektől. Nem sajnálta. Idegen kéz volt. Sőhajtott.

Lehúzta viselőjét. Ágyba bűjt. Púposra, keményre tömték a szalmazsakot. Törte a testét. Aludt.

Almában liba volt. Kár, hogy nem tudott repülni, és gáogni se.

EZ MEG AZ

PRÁGA

Frantisek klubdelutánra készülődik.

Érezd jól magad, fiacskám — mondja az édesanyja.
Mire Frantisek a maga 15 éves önértékeléssel megszólal:
— Mama, kérlek, elég nagy vagyok már ahhoz, hogy ne mondj nekem állandóan, mit csináljak...

BÉCS

Hufnágel a kávéházban régi cimborájával beszélget:

Ismerek egy embert, aki egy szál rossz nadrágban ment ki Amerikába, és most már ötszáz milliója van.
— Mondd, Hufnágel, minek neki az a sok rossz nadrág?...

VARSÓ

Meg akarok nőszülni, jó öreg Tadeusz, hogy végre rendezd Jemem az életemet!

Milyen furcsa is az élet, kedves Waclaw! En meg ugyanezért most válok!...

LONDON

A golfklubban cseng a telefon.
— Ott van a férjem? — kérdi egy energikus nő hangja.

Nem, asszonyom, nincs itt — feleli a pincér.

Honnan tudja, hogy nincs ott, amikor még a nevéte sem mondat meg?

Onnan asszonyom, hogy ha a feleségek idetelefonálnak, egyetlen férj sincs itt...

BUKAREST

Az áruházban egy férfi ébresztőrákat akar vásárolni. Sorra mutatják neki a különféle gyártmányú vekkerórákat, mindet ki is próbálja. Végül dönt:

Nem kell. Egyik sem kell. Ki tud ilyen lármánál aludni!

MILÁNÓ

A szép Mariella születésnapjára udvarlójától gyönyörű nyakéket kap ajándékba. A lány nézi, nézegeti, majd hálásan rebegi:

Igazán szép tőled, Marcello, hogy megjegyezted: nem szeretem a csokoládét...

HAMBURG

Halperné rohan a férjéhez, aki gondtalanul sörözget a vendéglóban:

Gustav, az a férfi ott előbb kihúzott a vízből, amikor fulladoztam. Igazán odamehetnél és megköszönhetnéd neki.

Halpern legyint:
— Felesleges. Ise. Az a férfi már kétszer volt itt, és bocsánatot kért tőlem...

NEW YORK

Miamiában megérkezik egy texasi milliomos. Nyomában szolgásményzet cipeli bőröndjeit, főleg téli sportfelszerelést: síléceket, korcsolyacipőket, szánokat.

— De uram — szólal meg a portás megrökönyödve —, nálunk nincs sem hó, sem jég!

Mire a milliomos unottan legyint:

Nem baj, a csomagom többi részével az is megérkezik...

Önarckép I.

Önarckép II.

Ketten